Україна, НАТО і небезпечна спокуса паралельних структур: Давоський контекст, стратегічні ризики та межі публічної дипломатії в умовах війни

Віктор БЕДЬ

НДІ стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород,
23 січня 2026 р.

В умовах смертельно небезпечної російсько-української війни (2014 – 2026) Україна не має права на стратегічні помилки, імпровізацію чи публічні ініціативи, здатні послабити єдність демократичного світу.

Ключовим завданням української держави сьогодні є максимальне залучення, консолідація та посилення демократичного світу, Європейського Союзу та НАТО з метою:

- припинення російсько-української війни;
- виходу України з війни на безпечних і прийнятних для неї умовах із беззаперечним збереженням державного суверенітету та незалежності;
- отримання реальних, а не декларативних гарантій безпеки;

- прискореного вступу України до Європейського Союзу;
- формування стабільної європейської та євроатлантичної архітектури безпеки.

Саме в цьому контексті виступ Президента України Володимир Зеленський 22 січня 2026 року під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі, зокрема в частині заяв щодо необхідності створення окремої «Армії Європи», потребує спокійного, виваженого й відповідального стратегічного аналізу.

НАТО як безальтернативна основа безпеки Європи

На сьогодні НАТО залишається єдиною реально дієздатною системою колективної оборони демократичного світу, яка:

- має інтегроване командування та відпрацьовані механізми ухвалення рішень;
- володіє реальними військовими спроможностями й ефективними засобами стримування;
- забезпечує стратегічний баланс і стабільність у Європі;
- користується повною військово-політичною легітимністю з боку США, Канади та європейських держав.

Будь-які публічні сигнали про створення альтернативних або паралельних військових структур не підсилюють безпеку, а, навпаки, розмивають центр ухвалення рішень, створюють конкуренцію замість єдності та послаблюють довіру до Альянсу як ключового елементу європейської і євроатлантичної безпеки.

«Армія Європи»: «Армія Європи»: імітація відповіді замість реального посилення

Ідея створення окремої армії Європейського Союзу, озвучена Президентом України Володимир Зеленський під час виступу на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, потребує оцінки не з позицій політичної риторики, а з погляду реалій безпеки та стратегічної доцільності.

На практиці ця ініціатива:

- не має політичного консенсусу серед ключових держав Європейський Союз;
- не підкріплена єдиною фінансовою, командною та правовою системою;
- неминуче дублюватиме або входитиме в конфлікт із функціями НАТО.

У воєнних умовах така ініціатива означає не посилення обороноздатності, а фрагментацію безпекового простору Європи, з розмиванням центрів відповідальності та зниженням ефективності колективного стримування.

Об’єктивно це відповідає інтересам противників демократичного світу — Російська Федерація, Китай, Іран та Північна Корея, які системно зацікавлені у послабленні євроатлантичної єдності.

Паралельні «реформи» без системності: хибна логіка

За своєю логікою ідея «Армії Європи» нагадує інші приклади псевдореформаторства, коли замість складної, але необхідної модернізації чинних міжнародних інституцій пропонується створення нових, альтернативних структур без належного стратегічного підґрунтя та інституційної спроможності.

Подібний підхід раніше простежувався і продовжує простежуватися в ініціативах Дональд Трамп щодо сумнівних форматів глобального «миротворення», які мали б замінити або нівелювати роль Організація Об’єднаних Націй. Зокрема йшлося про ідею створення так званої «Ради миру» за участі в ній представників держав-агресорів і тоталітарних або напівавторитарних режимів, що саме по собі суперечить базовим принципам міжнародного права та системи колективної безпеки.

Наслідком таких підходів, як правило, є не посилення, а ослаблення міжнародних механізмів, які, попри всі свої недоліки, залишаються єдино можливими рамками глобальної стабільності, стримування конфліктів і запобігання міжнародному хаосу.

Давоський виступ Зеленського: проблема стилю і меж публічної дипломатії

Окремого аналізу потребує загальний стиль і тон виступу Президента України Володимир Зеленський у Давосі. Поряд із важливими й справедливими акцентами, промова мала надмірно емоційно-артистичний характер, що не завжди відповідало формату стратегічного діалогу з ключовими партнерами, особливо в умовах гострої фази російсько-української війни.

У низці моментів риторика була:

- надто повчальною щодо Європейський Союз;
- не повністю збалансованою в оцінці дій і внеску європейських партнерів у підтримку України;

- надмірно самовпевненою з огляду на реальний рівень залежності України від зовнішньої допомоги, а також на наявні внутрішні виклики в самій державі.

Водночас слід чітко зафіксувати: саме політична, фінансова, військова та гуманітарна підтримка Європейського Союзу стала одним із ключових чинників стійкості України у війні, збереження її суверенітету й незалежності у протидії військовій агресії Російської Федерації впродовж 2014–2026 років.

Для воюючої держави принципово важливо чітко відрізняти внутрішню мобілізаційну риторику від зовнішньої стратегічної комунікації. Публічна дипломатія має не загострювати, а зміцнювати довіру; не демонструвати емоції, а формувати стратегічні союзи й довготривалі безпекові партнерства.

Стратегічний інтерес України

Національний інтерес України є чітким, послідовним і безальтернативним:

- військовий союз України з НАТО;
- припинення російсько-української війни;
- отримання реальних гарантій безпеки;
- прискорене членство України в Європейський Союз.

Водночас необхідно реально оцінювати і розуміти, що на сьогодні жодна паралельна військова структура не здатна замінити НАТО — ні у військовому, ні у політико-правовому, ні у стратегічному вимірі.

Відтак Україна має виступати чинником консолідації Заходу й НАТО, а не джерелом стратегічної дезорієнтації, що беззаперечно відповідає інтересам України та всіх держав демократичного світу.

Висновок

В умовах смертельно небезпечної російсько-української війни Україні потрібні не гучні декларації і не символічні «реформи», а професійна, холодна, виважена, відповідальна та стратегічно цілісна державна політика.

Послаблення або розмивання НАТО через ініціювання створення паралельних військових структур створює додаткові ризики для України, Європи та демократичного світу і об’єктивно працює на користь агресорів та противників демократичного світопорядку.

Єдино відповідальний і стратегічно виправданий шлях — збереження, посилення та модернізація НАТО як фундаменту європейської й євроатлантичної безпеки та гарантії миру в демократичному світі.

Джерело

Промова Президента України Володимира Зеленського на Всесвітньому економічному форумі в Давосі.
URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/promova-prezydenta-zelenskoho-u-davosi/ (дата доступу: 22.01.2026)